

ABOUT NECESSITY OF ADDING AN AGGRAVATING CIRCUMSTANCE TO ARTICLE 150 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Raisa GRECU

Doctor habilitat, associate professor,
University of European Political and Economic Studies „Constantin Stere”,
Chisinau, Republic of Moldova
e-mail: uspeconstantinstere@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0003-4505-9930>

Oleg APĂRECE

PhD student, Doctoral School in Law, Political and Administrative Sciences of the National
Consortium ASEM / USPEE „Constantin Stere”,
Chisinau, Republic of Moldova
e-mail: olegaparece01@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4127-9602>

This publication analyzes certain aspects regarding the completeness of the legislative regulation of the offense provided for in Article 150 of the Criminal Code of the Republic of Moldova - Inducement or Facilitation of Suicide - specifically those concerning the criminal law protection of pregnant women in the context of committing the aforementioned offense against them. Although the aggravating circumstance of committing an offense knowingly against a pregnant woman is enshrined both in Article 77(1)(e) of the Criminal Code of the Republic of Moldova (Aggravating Circumstances) and in numerous incriminations in the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova that protect human life and health, it is unjustifiably absent, in our view, from the composition of Article 150 of the Criminal Code. Following the undertaken study, we propose, as lege ferenda, the amendment of the normative framework formulated in Article 150 of the Criminal Code of the Republic of Moldova with a new aggravating variant that would expressly incriminate the inducement or facilitation of suicide committed knowingly against a pregnant woman. Implementation of this amendment will ensure enhanced criminal protection for pregnant women as victims of the offense in question and will be consistent with the protection system established for other offenses against human life and health.

Keywords: *determination to suicide, facilitation of suicide, pregnant woman, aggravating circumstance, criminal law protection of the fetus.*

DESPRE NECESITATEA COMPLETĂRII ART.150 CP RM CU O NOUĂ CIRCUMSTANȚĂ AGRAVANTĂ

În prezenta publicație sunt analizate unele aspecte ce țin de plenitudinea reglementării legislative a infracțiunii prevăzute la art.150 CP RM - Determinarea sau înlesnirea sinuciderii și anume cele ce vizează protecția juridico-penală a femeii gravide în contextul săvârșirii împotriva acesteia a infracțiunii nominalizate. Deși agravanta ce prevede săvârșirea infracțiunii cu bună știință împotriva unei femei gravide este consacrată atât la lit.e) alin.(1) art.77 CP RM Circumstanțe agravante, cât și în numeroase incriminări din Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova care protejează viața și sănătatea persoanei, aceasta lipsește în mod nejustificat, în opinia noastră, din componența art. 150 CP RM. În

concluzii, se propune, cu titlu de lege ferenda, completarea cadrului normativ formulat la art. 150 CP RM cu o nouă variantă agravantă care să incrimineze expres determinarea sau înlesnirea sinuciderii comisă cu bună știință asupra unei femei gravide. Operarea respectivei modificări va asigura o protecție penală sporită femeii gravide ca victimă a infracțiunii în cauză și va fi una concordantă cu sistemul de protecție consacrat pentru alte infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.

Cuvinte-cheie: determinare la sinucidere, înlesnirea sinuciderii, femeie gravidă, circumstanță agravantă, protecție juridico-penală a fătului.

SUR LA NÉCESSITÉ D'INTRODUIRE UNE CIRCONSTANCE AGGRAVANTE À L'ARTICLE 150 DU CODE PÉNAL MOLDAVE

La présente publication analyse certains aspects relatifs à l'exhaustivité de la réglementation législative de l'infraction prévue à l'article 150 du Code pénal de la République de Moldova - Incitation ou facilitation au suicide - et notamment ceux concernant la protection pénale de la femme enceinte dans le contexte de la commission de l'infraction susmentionnée à son encontre. Bien que la circonstance aggravante prévoyant la commission d'une infraction en connaissance de cause contre une femme enceinte soit consacrée tant à l'article 77, alinéa (1), lettre e) du Code pénal de la République de Moldova (Circonstances aggravantes) que dans de nombreuses incriminations de la Partie spéciale du Code pénal de la République de Moldova qui protègent la vie et la santé de la personne, celle-ci fait défaut de manière injustifiée, selon notre conviction, dans la composition de l'article 150 du Code pénal. À la suite de l'étude entreprise, nous proposons, à titre de lege ferenda, de compléter le cadre normatif formulé à l'article 150 du Code pénal de la République de Moldova par une nouvelle variante aggravante qui incriminerait expressément l'incitation ou la facilitation au suicide commise en connaissance de cause à l'encontre d'une femme enceinte. La mise en œuvre de cette modification assurera une protection pénale accrue à la femme enceinte en tant que victime de l'infraction en question et sera concordante avec le système de protection consacré pour d'autres infractions contre la vie et la santé de la personne.

Mots-clés: détermination au suicide, facilitation du suicide, femme enceinte, circonstance aggravante, protection pénale du fœtus.

О НЕОБХОДИМОСТИ ДОПОЛНЕНИЯ СТ. 150 УК РМ НОВЫМ ОТЯГЧАЮЩИМ ОБСТОЯТЕЛЬСТВОМ

Данная статья анализирует некоторые аспекты, касающиеся полноты законодательного регулирования преступления, предусмотренного ст. 150 УК РМ - Доведение до самоубийства или содействие самоубийству, а именно те, которые относятся к уголовно-правовой защите беременной женщины в контексте совершения в отношении нее указанного преступления. Несмотря на то, что отягчающее обстоятельство, предусматривающее совершение преступления заведомо в отношении беременной женщины, закреплено как в п. е) ч. (1) ст. 77 УК РМ - Отягчающие обстоятельства, так и во многих составах Особенной части Уголовного кодекса Республики Молдова, защищающих жизнь и здоровье человека, оно, по нашему убеждению, необоснованно отсутствует в составе ст. 150 УК РМ. Внесение соответствующего изменения обеспечит усиленную уголовную защиту беременной женщины как потерпевшей от рассматриваемого преступления и будет соответствовать системе защиты, установленной для других преступлений против жизни и здоровья личности.

Ключевые слова: доведение до самоубийства, содействие самоубийству, беременная женщина, отягчающее обстоятельство, уголовно-правовая защита плода.

Introducere

Prezentul studiu a fost elaborat conform metodologiei științifice bazate pe cercetarea amplă a doctrinei autohtone și străine la tema

investigației cu formularea propriilor concluzii pe marginea problemelor teoretice cercetate, precum și pe analiza legislației penale naționale și ale legilor penale ale altor state cu evidențierea unor versiuni optimale de regle-

mentare normativă în domeniul supus cercetării.

Cercetarea a fost întreprinsă în *scopul* stabilirii plenitudinii reglementării infracțiunii prevăzute la art.150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii din punctul de vedere al sancționării riguroase a faptei infracționale date în cazul săvârșirii acesteia în anumite circumstanțe agravante și a elaborării unor propuneri de completare a cadrului normativ existent întru eficientizarea activității de combatere juridico-penală și profilaxie a infracțiunii analizate.

În cadrul studiului s-a recurs la formularea și argumentarea *ipotezei științifice*, conform căreia actuala reglementare a infracțiunii prevăzute la art.150 CP RM este pasibilă de o esențială perfecționare normativă sub aspectul prevederii unor circumstanțe agravante și anume a completării cadrului normativ cu o nouă circumstanță agravantă, care să vizeze săvârșirea infracțiunii asupra unei femei gravide.

În procesul investigației s-a recurs la asemenea *metode de cercetare științifică*, cum sunt: metoda logică, analiza și sinteza, metoda sistemică, metoda comparativă. Reglementările legislative naționale și străine au fost supuse interpretării științifice, iar la formularea propunerii *de lege ferenda* înaintate în final s-a urmărit respectarea rigorilor tehnicii legislative.

Cu titlu introductiv relevăm următoarele

Viața umană, fiind valoarea socială supremă ocrotită de legea penală, este apărută juridico-penal amplu și complex împotriva celor mai diverse atentate infracționale și, în primul rând, împotriva infracțiunilor înglobate în Capitolul II Infracțiuni împotriva vieții și sănătății persoanei din CP RM. Cu toate acestea, dreptul penal național nu sancționează încercarea de sinucidere a persoanei în cazul, în care decizia a aparținut integral acesteia și

s-a încercat realizarea intenției nefaste exclusiv prin propriile ei puteri. Cu titlu de remarcă amintim că, la romani termenul nefast semnifică ceva ce era oprit de legile divine [4, p.569]. Dar dreptul penal poate și trebuie să protejeze persoanele împotriva influențelor externe nocive care ar fi pe măsură să le determine să renunțe la viață sau să faciliteze în careva mod realizarea propriei intenții a persoanei de a se despărți de viață. Absolut corect motivează necesitatea incriminării unor asemenea fapte profesorii Brînză S. și Stati V., care susțin că: „Incriminarea faptei de determinare la sinucidere nu poate fi indiferentă legii penale, nu poate scăpa de sub incidența acesteia. Justificarea incriminării acestei fapte este următoarea: din punctul de vedere al vinovăției cu care este comisă, determinarea la sinucidere este săvârșită cu intenție, directă sau indirectă; de aceea ar fi inechitabil ca o astfel de faptă să scape constrângerii penale, de vreme ce sunt pedepsite fapte care au ca rezultat moartea persoanei, săvârșite din imprudență” [1, p.343]. Argumentarea în cauză este perfect valabilă și pentru cadrul incriminatoriu extins în vigoare care cuprinde și modalitatea normativă alternativă a comiterii faptei infracționale analizate – înlesnirea sinuciderii. Așadar, ne raliem integral opiniei savante invocate și apreciem drept totalmente motivate prevederile art.150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii ce sancționează făptuitorul care determină sau înlesnește sinuciderea persoanei.

Analizând reglementarea juridico-penală a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii prevăzută la art.150 CP RM., deducem că, calitatea de femeie gravidă a victimei nu este prevăzută ca circumstanță agravantă specială în cadrul art.150 CP RM. Astfel determinarea sau înlesnirea sinuciderii unei persoane gravide se califică conform variantei-tip de la alin.(1), cu excepția situației în care se regăsesc elementele vreunei circumstanțe agravante stipulate la alin.(2) sau alin.(3) din

același articol. În toate cazurile se va reține circumstanța agravantă prevăzută în Partea Generală a CP RM la lit. e) alin.(1) art.77 CP RM Circumstanțe agravante, ce prevede săvârșirea infracțiunii cu bună știință inclusiv împotriva unei femei gravide.

Pornind de la valoarea socială deosebit de importantă - viața și sănătatea femeii gravide, legea penală o apără expres prin mai multe stipulări formulate în calitate de circumstanță agravantă pentru diverse componente de infracțiuni, în cazul săvârșirii acestora împotriva unei femei gravide. Însă femeia gravidă poate apărea drept victimă și în cazul săvârșirii infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii - circumstanță ce ne motivează să ne pronunțăm asupra plenitudinii apărării juridico-penale a unei asemenea valori sociale de dublă semnificație incomensurabilă, care este dreptul la viață al unei femei gravide, ce înglobează în sine, ipotetic, și dreptul la viață și sănătate a viitorului copil.

Conținutul de bază al cercetării

O simplă lecturare a conținutului art.150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii denotă că, starea de graviditate a unei potențiale victime a acestei infracțiuni rămâne irelevantă din perspectiva încadrării juridice.

Legislația penală prevede, însă, în Partea generală a CP RM., la lit.e) alin.(1) art.77 Circumstanțe agravante o circumstanță agravantă de aplicare generală ce vizează săvârșirea infracțiunii cu bună știință, pe lângă alte victime, inclusiv, împotriva unei femei gravide. Prin urmare, particularitatea comiterii faptei prevăzute la art.150 CP RM asupra unei femei gravide urmează a fi reținută de către instanța judecătorească în calitate de circumstanță agravantă la individualizarea judiciară a pedepsei în baza reglementărilor generale de la lit. e) alin.(1) art.77 CP RM în strictă conformitate cu prevederile alin.(1) art.75 CP RM Criteriile generale de individualizare a pedep-

sei, ce obligă instanța de judecată să țină cont la stabilirea categoriei și termenului pedepsei inclusiv de circumstanțele agravante.

Considerăm că reglementarea actuală este disproporțională în raport cu gradul sporit de pericol social al faptei infracționale respective comise asupra unei femei gravide și propunem, din perspectiva *de lege ferenda*, completarea cadrului normativ formulat la art.150 CP RM prin introducerea unei noi variante agravante care să incrimineze expres determinarea sau înlesnirea sinuciderii comisă cu bună știință asupra unei femei gravide. O asemenea stipulare va asigura o sancționare ce se cere a fi una diferențiată și mai severă, asigurând o protecție penală adecvată pentru viața victimei nominalizate.

În susținerea respectivei propuneri *de lege ferenda* venim cu următoarele argumente.

Împărtășind întru totul opinia consacrată în doctrina autohtonă, conform căreia obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art.150 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la viața persoanei [1, p. 343], încercăm în continuare să modelăm câteva ipoteze ale urmărilor prejudiciabile ce pot surveni în situația, în care victimă a infracțiunii analizate este o femeie gravidă.

Prin sinuciderea femeii gravide făptuitorul, de regulă, cauzează implicit și moartea fătului, ceea ce sporește considerabil gradul de pericol social al faptei și justifică o sancționare mai severă decât în cazul determinării sinuciderii unei persoane care nu este gravidă.

În practică, însă, poate să aibă loc situația, în care fapta de determinare sau înlesnire a sinuciderii săvârșită împotriva unei femei gravide se soldează cu încercarea de sinucidere a mamei (alin.(4) art.150 CP RM), iar ca urmare a acesteia survine decesul fătului. În cazul dat se evidențiază o lacună legislativă semnificativă: moartea efectivă a fătului nu influențează în nici un mod calificarea juridică a faptei. Făptuitorul va răspunde exclusiv pentru de-

terminarea la sinucidere în forma prevăzută de alin.(4) art.150 CP RM, iar pierderea sarcinii va fi luată în considerare doar indirect, prin aplicarea agravantei generale de la art.77 alin.(1) lit.e) CP RM la stabilirea cuantumului concret al pedepsei. Această soluție relevă o anumită inconsecvența a sistemului juridic actual, în care curmarea unei vieți în curs de dezvoltare rămâne juridico-penal irelevantă, deși prezintă un prejudiciu grav atât pentru victima directă (mama), cât și pentru societate în ansamblul său.

Este vorba despre o problemă teoretico-practică extrem de importantă, care depășește în careva măsură cadrul prezentei publicații. Considerăm însă necesar s-o abordăm, cel puțin tangențial, întru fortificarea argumentării propunerii de completare a legii penale ce urmează s-o formulăm. După cum se poate lesne înțelege din context, este vorba despre problema începutului și sfârșitului vieții persoanei ca valoare socială ocrotită de legea penală. Pentru prezenta cercetare sunt relevante, în special, aspectele juridico-penale, ce țin de începutul vieții persoanei.

Știința autohtonă de drept penal se pronunță destul de univoc asupra acestui aspect al apărării juridico-penale a vieții persoanei, formulând următoarea accepțiune: „În știința dreptului există două concepții cu privire la momentul apariției vieții persoanei: 1) concepția „pro life”, conform căreia viața persoanei începe din momentul concepției; 2) concepția „pro choice”, în conformitate cu care viața persoanei începe din momentul nașterii. Interpretarea sistematică a art.145 și 147 CP RM denotă că, în sensul legii penale a Republicii Moldova, momentul de început al vieții persoanei este nu cel al concepției, dar cel al declanșării nașterii, când are loc apariția unei oarecare părți a corpului copilului din pântecul mamei. Tocmai de aceasta, în ipoteza omorului săvârșit cu bună știință asupra unei femei gravide, prevăzut la lit.e) alin.(2) art.145 CP RM, nu se

poate vorbi despre o pluralitate de victime” [1, p. 155]. Respectiva abordare teoretică și-a găsit o consacrare deplină în practica instanțelor judecătorești din Republica Moldova.

Vom relata în context și opinia autorilor români Bogdan S., Șerban D.A., care precizează că stabilirea exactă a momentului începând cu care victima este considerată o persoană în viață prezintă importanță pentru a decide dacă sunt aplicabile textele de incriminare a unei infracțiuni contra vieții [2, p. 20].

O părere similară este formulată și de cercetătorul Cioclei V., care relevă că, din perspectiva protecției penale, dreptul la viață se situează între momentul nașterii unui copil viu și cel al decesului persoanei [5, p. 3].

Considerăm necesar să venim cu unele precizări asupra momentului exact al începutului vieții persoanei așa, cum este el văzut în doctrina română, abordarea fiind diferită de cea a savanților din Republica Moldova.

În opinia doctinarilor români Bulai C., Filipaș A., Mitrahe C. dreptul la viața omului se naște din momentul existenței sale ca atare, adică din momentul nașterii sale, când începe existența lui independentă de corpul mamei. Odată apărută, în acest înțeles, viața constituie obiect de ocrotire până în momentul încetării acesteia, adică până în momentul producem fenomenului natural al morții [3, p. 280].

Cu o precizare de rigoare vine savantul Udriș M., care la fel consideră că viața persoanei este perioada care se întinde de la naștere și până la moarte, dar subliniază că, momentul de la care o persoană este în viață este acela al desprinderii totale a fătului de corpul mamei prin tăierea cordonului ombilical, adică momentul când produsul concepției nu mai este făt, ci nou-născut, începând să ducă o viață independentă de aceea a mamei [12, p. 4].

Într-un mod mai general ideea este susținută și de autorul Teliceanu V.G., care susține că, dreptul la viață se naște în momentul în care

copilul, separat de corpul mamei, își începe existența proprie [11, p. 1].

Astfel, în accepțiunea doctrinarilor români, protecția juridico-penală a dreptului la viață operează în intervalul cuprins între momentul nașterii, definit ca desprindere completă a nou-născutului de corpul matern prin tăierea cordonului ombilical și începutul existenței autonome și momentul survenirii morții, reprezentând cadrul temporal în care viața umană constituie valoare socială supremă ocrotită de legea penală. Constatăm o diferență esențială în interpretarea începutului vieții umane în știința autohtonă și cea română de drept penal, această diferență semnaland în mod diferit și momentul, din care legea penală începe să-și exercite scopul de apărare juridică-penală a vieții persoanei. Și dacă în cazul Republicii Moldova conceptul teoretic coincide exact cu aplicarea prevederilor legale în practică, în cazul României abordările teoretice invocate au fost extinse semnificativ prin intervenția legiuitorului român care a incriminat în Codul penal al României fapta de vătămare a fătului la art. 202 CP RO Vătămarea fătului. Conform alin.(3) art.202 CP al României: „Vătămarea fătului în timpul sarcinii, prin care s-a cauzat ulterior copilului o vătămare corporală, se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani, iar dacă a avut ca urmare moartea copilului pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani.” [7].

Așa dar, constatăm că, prin stipulările respective legiuitorul român protejează fătul pe toată durata de creștere și dezvoltare până la naștere, spre deosebire de legiuitorul moldav, care nu a prevăzut în legislația penală infracțiuni care să protejeze însuși copilul nenăscut. Inclusiv în cazul comiterii infracțiunii prevăzute la art.159 CP RM Provocarea ilegală a avortului legiuitorul, prin incriminarea faptei menționate, protejează viața și sănătatea mamei însărcinate, dar nu și a fătului, cadrul respectiv normativ fiind unul mult mai sumar

decât cel înglobat în prevederile art.201 Întreruperea cursului sarcinii din CP al României. Iar pentru vătămarea fătului în timpul nașterii urmează să fie aplicate prevederile art. 213 CP RM Încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale. În convingerea noastră, acesta este un model de reglementare mult mai generalizată a faptei infracționale respective în comparație cu stipulările de la alin.(1) și alin. (2) art.202 Vătămarea fătului din CP al României ce prevăd expres răspunderea penală pentru vătămarea fătului în timpul nașterii. Astfel, conform stipulărilor de la alin.(1) din articolul respectiv se pedepsește vătămarea fătului, în timpul nașterii, care a împiedicat instalarea vieții extrauterine cu închisoarea de la 3 la 7 ani, iar conform prevederilor de la alin.(2) – vătămarea fătului, în timpul nașterii, care a cauzat ulterior copilului o vătămare corporală se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani, iar dacă a avut ca urmare moartea copilului pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani [7].

Considerăm această analiză comparativă sub aspect teoretic și practic drept una esențială pentru aprecierea domeniului de aplicare a art.150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii. Rezultatele acesteia facilitează în mare măsură formularea răspunsului la întrebarea, dacă este posibilă incriminarea morții fătului prin prisma art.150 CP RM sau a altei infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.

Pornind de la cele menționate și axându-ne strict la subiectul investigației, putem afirma cu certitudine că, în cazul săvârșirii infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii prevăzute la art.150 CP RM, copilul nenăscut / fătul, nu poate avea calitate de victimă a infracțiunii date.

Cu toate acestea, în cazul femeii gravide care este determinată la sinucidere sau sinuciderea căreia este înlesnită, pe lângă viața mamei, valoare socială supremă direct protejată prin prevederile art. 150 CP RM, este supus

pericolului și fătul, care, până la momentul nașterii, se află într-o relație de dependență vitală absolută față de organismul matern. În situația, în care sinuciderea se consumă, fătul își pierde șansa de a se naște viu și de a dobândi statutul de titular al dreptului la viață protejat penal. Mai mult, în ipoteza supraviețuirii mamei – victimă a infracțiunii analizate, încercarea de suicid poate genera consecințe fatale pentru făt și anume moartea intrauterină sau nașterea unui copil mort ori nașterea unui copil cu vătămări corporale ca urmare a traumelor fizice sau a compromiterii funcțiilor vitale ale organismului mamei în timpul actului suicidal.

Drept urmare, se conturează o dilemă juridică complexă și anume, dacă poate fi considerată mama, care are calitate de victimă a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii prevăzute la art.150 CP RM., responsabilă penal pentru pierderea șansei la viață a fătului sau nașterea copilului cu o vătămare corporală în situația, în care aceste consecințe au fost cauzate direct de încercarea sa de suicid ?

Dilema este soluționată tranșant în legea penală a României prin prevederile formulate la alin.(7) art.202 CP al României și anume: „Vătămarea fătului în perioada sarcinii de către femeia însărcinată nu se pedepsește.” Mai mult, la alin.(7) art.201 Întreruperea cursului sarcinii din CP al României găsim stipularea, conform căreia nu se pedepsește femeia însărcinată care își întrerupe cursul sarcinii [7].

În lipsa unor asemenea prevederi în legea penală a Republicii Moldova răspunsul la întrebarea formulată anterior urmează să-l deducem prin apel la unele reglementări extrapenale. Astfel, dispoziția alin.(1) art.32 din Legea nr.411 din 28.03.1995 privind ocrotirea sănătății prevede că: „Femeilor li se acordă dreptul să-și hotărască personal problema maternității.”[9]. Mai mult ca atât alin.(2) din același articol stipulează că: „Operația de în-

trerupere a cursului sarcinii poate fi efectuată până la sfârșitul primelor 12 săptămâni de sarcină în instituții medico-sanitare publice și private.” [9].

În cazul în care întreruperea sarcinii se efectuează cu anumite derogări de la prevederile legale, este incident art.159 CP RM Provoacarea ilegală a avortului cu condiția întrunirii tuturor elementelor constitutive ale respectivei infracțiuni.

Prin urmare, femeia însărcinată este în drept să decidă dacă păstrează sau nu sarcina, fiind în drept să renunțe la sarcină în condițiile prevederilor legale menționate anterior. Din cele invocate aici deducem că, femeia însărcinată nu poate fi subiect al infracțiunii de vătămare a fătului și nu este pasibilă de răspundere penală pentru vătămarea propriului copil nenăscut în situația, în care ea a fost victima infracțiunii prevăzute la alin. (4) art.150 CP RM – determinarea sau înlesnirea sinuciderii soldată cu încercarea sinuciderii. Concluzia este valabilă și pentru cazul, când femeia gravidă supraviețuiește actului suicidal nefiind determinată de nimeni și când actul respectiv nu a fost înlesnit de alte persoane.

Deși legea penală națională nu protejează în mod expres viața și sănătatea copilului nenăscut, mai multe stipulări legale penale protejează femeia gravidă de care depinde creșterea și dezvoltarea fătului. Este o abordare cât se poate de oportună și judicioasă, deoarece, după cum am mai menționat, comiterea unei infracțiuni cu bună știință împotriva unei femei gravide constituie un pericol social sporit, făptuitorul periclitând cu bună știință în mod direct posibilitatea nașterii unei noi ființe vii.

Analizând prevederile Codului penal al Republicii Moldova, am constatat că legiuitorul a instituit în calitate de circumstanță agravantă săvârșirea infracțiunii asupra unei femei gravide în structura mai multor componente de infracțiuni reglementate în Partea Specială a CP RM, inclusiv în cazul infracțiunilor

care ocrotesc viața și sănătatea persoanei. Din infracțiunile care prevăd expres această circumstanță agravantă pot fi menționate: lit.e) alin.(2) art.145; lit.b) alin.(2) art.151; lit.c¹ alin.(2) art.152; lit.d) alin.(3) art.158; lit.c) alin.(2) art.164; lit.c) alin.(2) art.165; lit.c) alin.(2) art.166; lit.a) alin.(2), lit.a) alin.(4) art.166¹; lit.b) alin.(2) art.168; lit.b) alin.(2) art.171; lit.b) alin.(2) art.172; lit.a¹) lit.(2) art.201¹; lit.b) alin.(2) art.220; lit.a) alin.(2) art.220¹; lit.c) alin.(2) art.280 CP RM [6].

Vom fi atenți la faptul că, stipulările respective sunt formulate în mod divers, legiuitorul recurgând la sintagme diferite pentru nominalizarea circumstanței agravante date. În urma analizei identificăm mai multe modele de formulare normativă a agravantei în cauză. De exemplu:

- În unele componente se recurge pentru formularea circumstanței agravante invocate la agravanta cu un domeniu de aplicare mai extins (ca și posibile victime ale infracțiunii), cum este cea redată prin sintagma „cu bună știință asupra unui minor sau a unei femei gravide ori profitând de starea de neputință cunoscută sau evidentă a victimei care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilității ori altui factor ” (de exemplu, lit.e) alin.(2) art.145; lit.b) alin.(2) art.151; lit.c¹ alin.(2) art.152; lit.c) alin.(2) art.164; lit.c) alin.(2) art.166 CP RM ș.a.).

- O altă versiune este cea stipulată ca „asupra unei femei gravide sau a unui copil” sau „asupra unui copil cu capacitate de muncă sau a unei femei gravide” (de exemplu, respectiv lit.d) alin.(3) art.158; lit.b) alin.(2) art.168 CP RM).

- În alte cazuri agravanta este formulată vizând expres doar femeia gravidă prin formula „asupra unei femei gravide” (de exemplu, lit.c) alin.(2) art.165; lit.b) alin.(2) art.220; lit.a) alin.(2) art.220¹ CP RM).

- Și în sfârșit, dar nu și în ultimul rând ca semnificație pentru prezenta cercetare, în CP RM găsim norme care formulează agravanta

invocată prin sintagma „săvârșit (săvârșite, după caz – n.a.) cu bună știință asupra unei femei gravide” (de exemplu, lit.b) alin.(2) art.171, lit.b) alin.(2) art.172 CP RM).

Precizăm că, nici una din enumerările respective ale articolelor din CP RM nu este exhaustivă, acestea fiind invocate doar cu titlul exemplificativ. Însă am venit cu această analiză a formulelor normative ce se utilizează în legea noastră penală pentru stipularea respectivei circumstanțe agravante într-un scop strict axat studiului și anume cel al motivării recurgerii la o anumită redacție a circumstanței agravante analizate în propunerea *de lege ferenda* pe care intenționăm s-o formulăm.

Lăsăm la latitudinea legiuitorului nostru decizia de a recurge la una sau altă formulare a agravantei ce vizează săvârșirea infracțiunii asupra unei femei gravide în dependență de componența concretă de infracțiune, pentru care este aceasta stipulată. În legătură, însă, cu una din formulările invocate venim cu unele considerente proprii. Este vorba despre sintagma „cu bună știință asupra unui minor sau a unei femei gravide ori profitând de starea de neputință cunoscută sau evidentă a victimei care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilității ori altui factor ”, la care a recurs legiuitorul pentru formularea agravantei ce vizează săvârșirea infracțiunii inclusiv asupra unei femei gravide. Soluția dată pare a fi una mai puțin reușită pe motivul integrării într-o singură formulă a diverselor victime ale infracțiunii – minor, femeie gravidă, victimă care se află în stare de neputință din cauzele enumerate expres în normă. Cea mai rezonabilă explicație pentru o asemenea încadrarea într-o singură circumstanță agravantă a faptei săvârșite în privința a diferite victime ar fi, probabil, că, toate aceste victime prezintă un grad de vulnerabilitate sporit, iar săvârșirea infracțiunii împotriva oricăreia din ele denotă cinismul deosebit al făptuitorului, care atențează asupra unei asemenea victime.

Însă dincolo de acest argument femeia gravidă este victima care se evidențiază din enumerarea respectivă prin faptul că, în cazul săvârșirii unei infracțiuni asupra ei, se atentează, de regulă, și la capacitatea de supraviețuire a fătului. Nu în zadar Codul penal al României apelează pentru nominalizarea agravantei respective în cazul săvârșirii infracțiunii de omor la formula normativă expresă „asupra unei femei gravide” - lit.g) alin.(1) art.189 Omorul calificat [7]. La fel și legea penală a Federației Ruse prevede la lit.g) alin.(2) art.105 Omorul drept circumstanță agravantă omorul femeii care cu bună știință pentru făptuitor se află în stare de graviditate [13].

O stipulare similară este utilizată și de legiuitorul Republicii Letone, care reglementează la Secțiunea 117 Omorul comis în circumstanțe agravante, comiterea infracțiunii asupra unei femei, autorul știind că aceasta este însărcinată [8, p. 2411].

La fel și legislația penală a Republicii Cehe reglementează la lit.b) alin.(3) art.140 Omorul calificat, ca circumstanță agravantă fapta persoanei care ucide cu intenție o altă persoană comiterea infracțiunii asupra unei femei însărcinate [8, p. 612].

Prin singularizarea victimei – femeie gravidă, starea respectivă a căreia o cunoaște cu certitudine (cu bună știință) făptuitorul, în cadrul unei circumstanțe agravante expres formulate pentru infracțiunea săvârșită asupra unei femei gravide, tocmai se și realizează apărarea juridico-penală sporită a acesteia. Din motivul dat găsim că, cea mai oportună și indicată formularea normativă a agravantei respective pentru componența de infracțiune prevăzută la art.150 CP RM ar fi cea stipulată în următoarea redacție: „cu bună știință asupra unei femei gravide”. Din aceleași considerente nu optăm pentru comasarea acestei agravante cu cea prevăzută la lit.a) alin.(2) art.150 CP RM - „cu bună știință asupra unui minor” prin completarea normei în cauză cu sintagma „sau

a unei femei gravide”, ci venim cu propunerea stipulării acesteia în calitate de circumstanță agravantă aparte în cadrul alin.(3) art.150 CP RM, care prevede și o sancțiune mai severă, necesitatea instituirii căreia am argumentat-o în repetate rânduri.

Cele analizate în contextul prezentei investigații au motivat deducția că, circumstanța agravantă „cu bună știință asupra unei femei gravide”, deși consacrată în structura numeroaselor componente de infracțiuni din Partea Specială a CP RM, lipsește în mod nejustificat din componența infracțiunii prevăzute la art. 150 CP RM. Această omisiune contravine flagrant gradului de pericolul social extrem de sporit al infracțiunii analizate în ipoteza, în care în calitate de victimă apare femeia gravidă. Pe lângă argumentele invocate, determinarea sau înlesnirea sinuciderii unei femei gravide poate include, deși nu neapărat, în complexul factorilor determinanți ai infracțiunii și o asemenea caracteristică a victimei, cum ar fi vulnerabilitatea psihologică a acesteia. Femeia gravidă, aflându-se, după caz, într-o stare de fragilitate emoțională sporită, poate fi mai susceptibilă la influențele externe, ceea ce facilitează realizarea scopului infracțional al făptuitorului. Această stare a victimei poate deveni unul din factorii decisivi ai obținerii rezultatului scontat al conduitei infracționale. Inclusiv și din aceste motive săvârșirea infracțiunii analizate cu bună știință asupra unei femei gravide urmează a fi stipulată în componența art.150 CP RM în calitate de circumstanță agravantă și sancționată mai aspru.

În contextul analizei necesității introducerii circumstanței agravante „cu bună știință asupra unei femei gravide” în componența infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii, prevăzută la art. 150 CP RM vom invoca și pericolul social sporit al fenomenului numit „femicid”, care, regretabil, se atestă destul de frecvent, inclusiv în societatea noastră.

Conceptul de „femicid” este definit în legislația penală la art.134²⁷ Femicid care prevede că: „Prin femicid se înțelege actul de violență deosebită împotriva femeilor, comis pe motiv de prejudecată de gen, care a cauzat decesul victimei.” [10]. Noțiunea a fost introdusă prin LP252 din 10.07.25 pentru modificarea unor acte normative, publicată în MO430-433/ la data de 14.08.25 art.596 și care urmează să intre în vigoare la data de 14.02.2026.

Prin această completare legislativă s-a demonstrat încă o dată că, politica penală națională este direcționată spre recunoașterea femeii în calitate de subiect pasiv, pentru care se impune un regim de protecție, inclusiv juridico-penală diferențiat și sporit.

Modificările legislative de ultima oră operate prin legea invocată sunt, în convingerea noastră, un argument forte în plus în favoarea sporirii apărării juridico-penale penale a femeii gravide - victimă a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii prevăzute la art.150 CP RM prin completarea componentei de infracțiune respective cu o normă care să prevadă în calitate de variantă agravantă săvârșirea infracțiunii în cauză cu bună știință asupra unei femei gravide.

Concluzii

Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii este relația socială referitoare la dreptul persoanei la viață. În cazul, în care victimă a infracțiunii date este femeia gravidă, legea penală națională ocrotește doar viața acesteia, nu și viața sau sănătatea fătului.

În situația supraviețuirii femeii gravide actului suicidal, pentru săvârșirea căruia aceasta a fost determinată sau săvârșirea căruia a fost înlesnită, încadrarea juridică în baza prevederilor în vigoare a legii penale se va limita la infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii soldată cu încercarea sinuciderii -

art.150 alin.(4) CP RM. La individualizarea judiciară a pedepsei se va reține circumstanța agravantă generală stipulată la lit.e) alin.(1) art.77 CP RM ce prevede inclusiv săvârșirea infracțiunii asupra unei femei gravide.

Această soluție, deși conformă principiului legalității, generează o inconsecvență în domeniul politicilor de drept penal național ce țin de prevenirea și combaterea juridico-penală a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii în cazul săvârșirii acesteia asupra unei femei gravide. Faptul dat impune cu necesitate o modificare legislativă în sensul incriminării exprese a faptei de determinare sau înlesnire a sinuciderii săvârșite cu bună știință asupra unei femei gravide în calitate de circumstanță agravantă a infracțiunii prevăzute la art.150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii.

În final, în scopul prevenirii și combaterii juridico-penale complexe și eficiente a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii considerăm oportună completarea prevederilor art.150 CP cu o nouă circumstanță agravantă, formulată după cum urmează.

Alin.(3) art. 150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii se completează cu următoarea sintagmă: „c) cu bună știință asupra unei femei gravide”.

Completarea prevederilor art.150 CP RM Determinarea sau înlesnirea sinuciderii cu respectiva circumstanță agravantă însoțită de o sancționare mai aspră decât varianta-tip a infracțiunii și decât variantele agravante ale infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.150 CP RM va contribui, în convingerea noastră, promovării unor politici de drept penal mai eficiente direcționate spre apărarea juridico-penală a dreptului persoanei la viață.

Referințe bibliografice

1. BRÂNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială*: [în 2 vol.] Chișinău: S. n.,

2015 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), Vol.I, 1328 p. ISBN 978-9975-53-468-0

2. BOGDAN, S., ȘERBAN, D., A. *Drept penal. Partea specială. Infrațiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*. Ed. a 3-a, revizuită și adăugită. București: Universul Juridic, 2022. 580 p. ISBN: 987-606-39-1145-3

3. BULAI, C., FILIPAȘ, A., MITRACHE, C. *Instituții de drept penal. Curs selectiv pentru examenul de licență*. București: Editura Trei, 2001. 573 p. ISBN: 973-9419-90-9

4. CARTIER. *Dicționar enciclopedic*. Ed. a IV-a. Chișinău: Cartier, 2002. 1696 p. ISBN: 9975-79-080-1

5. CIOCLEI, V. *Drept penal. Partea specială I. Infrațiuni contra persoanei și patrimoniului*. Ed. a 8-a, revizuită și adăugită. București: Editura C.H. Beck, 2023. 461 p. ISBN: 978-606-18-1356-8

6. *Codul penal al Republicii Moldova*. Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74 (republicat).

7. *Codul Penal al României* din 17 iulie 2009, Legea nr. 286/2009. Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/223635> (accesat: 05.01.2026).

8. *Codex penal*. Codurile penale ale Statelor Uniunii Europene. Coord. T. Toader. București: Editura C.H. Beck, 2018. 4619 p. ISBN: 978-606-18-0819-9

9. *Legea ocrotirii sănătății*. Nr.411 din 28 martie 1995. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.34. În vigoare din 22 iunie 1995.

10. *Legea pentru modificarea unor acte normative*. Nr. 252 din 10 iulie 2025. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2025, nr.430-433. În vigoare din 14 februarie 2026.

11. TELICEANU, V., G. *Drept penal. Partea specială. Pentru uzul studenților*. București: Editura Solomon, 2023. 304 p. ISBN: 978-606-9628-49-2

12. UDROIU, M. *Drept penal. Partea specială. Ed. a 4-a*, București: Editura C.H. Beck, 2017. 625 p. ISBN: 978-606-18-0693-5

13. *Уголовный кодекс Российской Федерации* от 13 июня 1996 года № 63-ФЗ с изменениями и дополнениями по состоянию на 20.01.2026 г. Disponibil: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397073#pos=1380;-56. (accesat la 14.01.2026).